

Zorica Premate, Prikaz festivala *Kompozitori u prvom licu*, Radio Beograd II, emisija ARS SONORA, 20. septembar 2004.

Grupa mladih kompozitora, muzikologa, teoretičara umetnosti i muzičara okupljena u udruženje nazvano »Činč«, shodno ciljevima svog delovanja, uspela je da u Beogradu organizuje odličan festival savremene muzike osmišljen na način kako se to radi u mnogim evropskim muzičkim centrima: čvrsta i intrigantna programska koncepcija, sažet i sadržajan plan zbivanja i najviše moguće ostvarenog sa raspoloživim novčanim i organizacionim resursima. »Kompozitori u prvom licu« je prvi u, nadam se, nizu festivala na kojima će se beogradskoj publici lično, predavanjima, razgovorima, koncertima i projekcijama, predstaviti najaktuelniji svetski kompozitori. Ovoga puta, po prvi put su u Beograd došli Luj Andrisen i Hilijus Berhajk iz Holandije i Bernhard Lang iz Austrije. Uz njih trojicu, festival je dosta prostora posvetio i našoj mladoj i uspešnoj kompozitorki Jasni Veličković koja je magistrirala kompoziciju u klasi Luja Andrisena na Kraljevskom konzervatorijumu u Hagu i čije je umetničko delovanje veoma cenjeno u Holandiji. Ako bi se ovakvom izboru autora mogao tražiti zajednički imenilac u ovo naše doba nesvodivih umetničkih tendencija, onda bi to, svakako, bilo stvaralačko-filozofsko promišljanje zvuka, intelektualizam dragoceno oživljen specifičnim smislom za duhovitost, humor i igranje sa muzičkim konceptima i zvučnom materijom. U tom smislu, sva dela izvedena na ukupno tri koncerta festivala, dela Andrisena, Van Berhajka, Langa, Veličkovićeve, ali i Vuka Kulenovića, Miloša Raičkovića, Irene Popović, Ivana Brkljačića, Roberta Lepenika i Ede Štrobl, istražuju mogućnost preživljavanja umetničkog stvaranja u situaciji kada su »sve note već napisane« i »svi koncepti već oprobani«. Složni u tome da je svet zvuka jedan i da je pozicija stvaraoca pozicija igrača koji prema sopstvenoj zamisli taj svet dekonstruiše, rasklapa, rasparčava, pa ponovo, opet po originalnoj koncepciji, konstruiše, sklapa, sastavlja, svi autori festivala »Kompozitori u prvom licu« očekuju da njihova umetnost naiđe na inteligentnog i obrazovanog slušaoca koji će proniknuti u dublje, političke i filozofske, porive njihove akcije i razotkriti veliku ironijsku poruku o muzici koja je, na početku 21. veka, ipak, preživela svoj veliki kraj. Od projekta »Teatar ponavljanja« Bernharda Langa gde se jezici muzike i pokreta, sve u želji da se identifikuju, razdvajaju sve više u svojoj iluzornoj konotativnosti, preko TV verzije opere »Roza – smrt kompozitora«, koju potpisuju Luj

Andrisen i Piter Grinavej i koja oporo parodira i ironiše fetiše masovne kulture, televiziju, kaubojske filmove, mačoizam, mašinu i kič-ljubav »Velike opere«, pa do poigravanja sa izvođačem i slušaocem u prepariranim i instalacijama unakaženim prezentacijama poznatih dela klasičnog muzičkog repertoara u »Instalacijama za klavir« Bernharda Langa, ili, pak, olakog poigravanja sa čembalizmima u Kulenovićevom »Virdžinalu« ili parodiranju i »dopisivanju« Baha u kompoziciji »Good Bach« Jasne Veličković. Šta tek reći o »novom klasicizmu« Miloša Raičkovića i njegovoj Sonati za klavir koja u smeši ironije i očajanja ponovo vapi za čistim i jednostavnim zvučnim i formalnim proporcijama nepovratno izgubljenim u savremenom svetu!

Svetski poredak savremene muzike odavno već traži poremećaje u odnosu znaka i označenog, onoga što se čuje i onoga što se misli, između iskrenosti i izveštačenosti, stvaranja i stvorenog. Sva dela izvedena na prvom međunarodnom festivalu »Kompozitori u prvom licu« zaslužuju da se o njima posebno progovori, a naročito tu pažnju zaslužuju gosti, sami kompozitori koji su taj nominativ i ostvarili predstavivši se kao jednaki svojoj publici, raspoloženi za razmenu mišljenja i sugestija i otvoreni za sva pitanja. Izvođački dometi festivala ne samo da su, posle dužeg vremena, u žižu vratili jednog tako velikog domaćeg umetnika kao što je pijanistkinja Nada Kolundžija koja je ponela ceo prvi koncert festivala, već su predstavili i novi domaći kamerni ansambl naziva »Činč Bag« koji je besprekorno i sa smislom za savremeni zvuk izveo složene i zahtevne partiture Jasne Veličković »Fantazija« i »Strelka« i čuvenu kompoziciju »Hoketus« Luja Andrisena.